

KIRJALLINEN KYSYMYS 1063/2005 vp

Perhe-eläkelain päivittäminen ja taloudellisen turvan takaaminen nuorille leskille

Eduskunnan puhemiehelle

Leskeneläkkeen (samoin kuin ryhmähenkivakuutuksen tms. tuen) määräytyminen pitää aina tutkia tarkemmin tapauskohtaisesti. Leski voi olla työtön tai eläkkeellä, jolloin hänelle nuoren ikänsä vuoksi ei ole ehtinyt esim. työkyvyttömyys- tai sairaseläkettä paljon muodostua, opiskelija tai muuten vähävarainen. Avoliittoa pidetään avioliittoa vastaavana yhteistaloutena monissa tukimuodoissa (esim. asumistuki, opintotuki), mutta leskiasioissa näin ei olekaan. Liiton pituudella tai muodolla ei kuitenkaan pidä olla vaikutusta eläkkeen saamiseen. Leskeytymisen seurauksena taloudesta poistuu aina toinen tulonlähde ja leski joutuu yksinään — menojen kuitenkin suhteellisesti vähentymättä — jatkamaan talouden pyörittämistä.

Lesken oma kertynyt työeläke sen ollessa suurempi kuin kuolleen puolison laskennallinen eläke hänen kuolinhetkellään ei saa vaikuttaa eläkkeen eväämiseen.

Laissa on myös epäkohta, joka liittyy rekisteröityneisiin parisuhteisiin. Laki parisuhteen rekisteröimisestä tuli voimaan vuonna 2002 ilman minkäänlaisia siirtymäaikaesäädöksiä. Suhteensa rekisteröineet vanhat pariskunnat, ehkä vuosikymmeniä yhdessä eläneet, eivät voi koskaan saada perhe-eläkettä, koska he olivat jo yli 50-vuotiaita lain tullessa voimaan.

Perhe-eläkeasioiden epäkohdat eivät ole yleisesti kansalaisten tiedossa, koska asioista yleensä kiinnostutaan vasta niiden koskettaessa omaa elämää konkreettisesti. On myös varmaa, että kohdatessaan kuolemansurun ihminen ei jaksa

puuttua epäkohtiin. Eläketurvakeskukselta saadun tiedon mukaan vuonna 2003 jäi 51 860 leskeä ilman leskeneläkettä.

Vallitseva perhe-eläkelaki on tullut voimaan 17.1.1969. Suurimmat perhe-eläkelaisissa olevat epäkohdat, joiden perusteella leskeneläke evätään, ovat seuraavat:

- leski on alle 50-vuotias ja pari on lapseton,
- avioliitto on kestänyt alle viisi vuotta ja pari on lapseton tai
- pari on elänyt avoliitossa.

Leskeneläkkeelle ei tulisi olla ikärajaa. Ihminen voi kuolla ja leskeytyä minkä ikäisenä tahansa, nuorenaakin. Ikäraja on kohtuuton — se ei muuta totuutta tapahtuneesta. Lapsettomuuden tai parisuhteen keston ei myöskään pidä vaikuttaa leskeneläkkeen saamiseen. Myös avoliitto pitää ehdottomasti hyväksyä parisuhdemuotona leskeneläkkeen saamiseksi. Se on toiminnaltaan ja talousmuotona aivan vastaava kuin avioliitto tai rekisteröity suhde.

Leskeytyminen on raskas kokemus ja vaatii jo itsessään paljon voimia. Leskeyden aiheuttaman voimattomuuden keskellä joukko leskeksi jääneitä on laatinut adressin tuodakseen yleiseen tietoon ja keskusteluun voimassa olevan perhe-eläkelain epäkohtia leskeyden osalta. Tämä addressi on luovutettu eduskunnalle 9.11.2005.

Kuolema on aina yhtä julma, järkyttävä ja vaikea uusi elämäntilanne läheisille. Kuitenkin perhe-eläkelain mukaan monet ovat eriarvoisessa asemassa ja jäävät ilman henkivakuutus/lesken-

KK 1063/2005 vp — Tarja Cronberg /vihr

eläke- yms. etuisuuksia jonkin perhe-eläkelaiissa mainitun täyttymättömän kriteerin takia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä perhe-eläkelain päivittämiseksi tälle vuosituhatkaudelle paremmin sopivaksi, että pystytään paremmin ehkäisemään tulevien nuorten leskien taloudellinen ahdinko ja turvaamaan heidän elämänsä vaikean elämänmuutoksen jälkeen?

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2005

Tarja Cronberg /vihr

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tarja Gronbergin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1063/2005 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä perhe-eläkelain päivittämiseksi tälle vuosituhannelle paremmin sopivaksi, että pystytään paremmin ehkäisemään tulevien nuorten leskien taloudellinen ahdinko ja turvaamaan heidän elämänsä vaikean elämänmuutoksen jälkeen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Olen viimeksi 10 päivänä tammikuuta 2006 seikkaperäisesti vastannut pääosin samaa asiaa koskevaan kirjalliseen kysymykseen KK 1044/2005 vp. Nyt vastattavana olevan kirjallisen kysymyksen perusteluosasta nousee erityisesti esille aja-

tus siitä, että leskeneläkkeellä pitäisi korvata sitä taloudellista ja muuta vahinkoa, joka leskelle tai avopuolisolle aiheutuu edunjättäjän kuolemasta. Perhe-eläkelain mukaisen lesken- ja lapseneläkkeen tarkoituksena on alusta alkaen ollut turvata jäljelle jääneen perheen vähimmäistoimeentulo perhehuoltajan kuoleman johdosta. Tapaturmavakuutuslain, jonka mukaiset etuudet pohjautuvat vahingonkorvausperiaatteeseen, mukaisen leskeneläkeoikeuden piiriin kuuluvia henkilöitä ei ole mitenkään rajattu lesken iän eikä avioliiton keston osalta. Samoin perustein kuin avopuolisolla on tapaturmavakuutuslain mukaiseen leskeneläkkeeseen oikeus myös edunjättäjän avopuolisolla, jos edunjättäjällä ja avopuolisolla on tai on ollut yhteinen lapsi.

Korostettakoon vielä lopuksi, että edunjättäjän alle 18-vuotiailla lapsilla on toimeentulonsa turvaksi aina oikeus lapseneläkkeeseen.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 2006

Sosiaali- ja terveysministeri Tuula Haatainen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1063/2005 rd undertecknat av riksdagsledamot Tarja Cronberg / gröna:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att uppdatera familjepensionslagen så att den lämpar sig bättre för detta årtusende och så att man bättre kan förhindra att unga änkor och änklingar hamnar i ekonomiska trångmål och trygga deras liv efter denna svåra omställning?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Jag har senast den 10 januari 2006 svarat utförligt på det skriftliga spörsmålet SS 1044/2005 rd, som i huvudsak gällde samma sak. I motiveringen till det skriftliga spörsmål som nu besvaras framträder i synnerhet idén om att efterlevande-

pensionen borde ersätta de ekonomiska och andra förluster som förmånslåtarens död åsamkar den efterlevande maken eller sambon. Syftet med efterlevande- och barnpension enligt familjepensionslagen har från första början varit att trygga den återstående familjen en minimiutkomst när familjeförsörjaren avlidit. De personer som omfattas av rätt till efterlevandepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring, där förmånerna grundar sig på skadeståndsprincipen, är inte begränsade på något sätt vad beträffar den efterlevande makens ålder eller äktenskapets längd. Även förmånslåtarens sambo har rätt till efterlevandepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring på samma grunder som en make, om förmånslåtarens och sambon har eller har haft ett gemensamt barn.

Till sist kan det också betonas att förmånslåtarens barn som inte har fyllt 18 år alltid har rätt till barnpension som tryggar deras utkomst.

Helsingfors den 13 januari 2006

Social- och hälsovårdsminister Tuula Haatainen